

JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2008. március 6.¹

I – Bevezetés

1. A jelen ügyben a Bíróságnak ismét azzal a kérdéssel kellett szembesülnie, hogy milyen követelményeket támaszt az európai versenyjog a sport területével szemben. Ennek során az érdeklődés középpontjában az a kettős szerep áll, amellyel az ELPA² – a Görög Autó- és Túraklub – a motorsport-rendezvényekkel kapcsolatban rendelkezik.

2. Az ELPA kettős szerepe a következőképpen jellemezhető: Egyrészt az ELPA végzi a motorsportversenyek szervezését Görögországban; az ELPA e célból létrehozta a Motorkerékpár-versenyek Országos Bizottságát (ETHEAM³), és megbízta a motorkerékpár-versenyek szervezésével és ellenőrzésével. Másrészt viszont az ELPA részt vesz a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezésében is, amely engedély a görög jog szerint csak az ELPA egyetértésével adható meg.

3. Az ELPA e kettős szerepe egy független görög motorkerékpáros szövetséggel, a MOTOE-vel⁴ szemben érezte hatását.

Amikor a MOTOE 2000-ben egy motorkerékpárverseny-sorozatot kívánt saját felelősségére rendezni, nem kapta meg az ehhez szükséges engedélyt, mert az ELPA nem adta meg az illetékes hatóságnak az egyetértését.

4. Ez versenyjogi szempontból azt a kérdést veti fel, hogy az ELPA-éhoz hasonló kettős szerep összeegyeztethető-e az EK 82. cikkel és az EK 86. cikkel. Előzetes kérdésként persze azt kell megvizsgálnunk, hogy a sport területén működő, az ELPA-hoz hasonló nonprofit szervezet egyáltalán a Közösség versenyjogának hatálya alá tartozik-e, és ha igen, mennyiben.

II – Jogi háttér

A – *A közösségi szabályozás*

5. A szóban forgó ügy közösségi jogi háttérét az EK 82. cikk és az EK 86. cikk versenyjogi szabályai határozzák meg.

1 – Eredeti nyelv: német.

2 – Elliniki Leschi Aftokinitou kai Perigiaseon.

3 – Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas.

4 – Motosykletistiki Omospondia Ellados.

6. Az EK 82. cikk szövege a következő:

vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.”

„A közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a közös piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre.

7. Az EK 86. cikk a következőképpen rendelkezik:

Ilyen visszaélésnek minősül különösen:

a) tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;

„(1) A közvállalkozások és az olyan vállalkozások esetében, amelyeknek a tagállamok különleges vagy kizárólagos jogokat biztosítanak, a tagállamok nem hozhatnak és nem tarthatnak fenn az e szerződéssel, különösen az annak 12. és 81–89. cikkében foglalt szabályokkal ellentétes intézkedéseket.

b) a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára;

(2) Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott, vagy a jövedelemtermelő monopólium jellegű vállalkozások olyan mértékben tartoznak e szerződés szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását. A kereskedelem fejlődését ez nem befolyásolhatja olyan mértékben, amely ellentétes a Közösség érdekeivel.

c) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek;

d) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő

[...]”

B – *Nemzeti jog*

ránjárműves Szövetséget (FIVA) képviseli [...]”

8. A 2696/1999. sz. görög törvény⁵ (a továbbiakban szintén: KRESZ) 49. cikkének 2000-ben hatályos szövege a következő volt:

9. A 2696/1999. sz. görög törvény⁶ 134. cikkének (8) bekezdése továbbá – többek között – így rendelkezik:

„(1) Állati erővel vontatott járművek, állatok, kerékpárok, gépjárművek, háromkerekű járművek, motorkerékpárok és segédmotoros kerékpárok közötti verseny utcán, köz- vagy magántulajdonban lévő helyeken csak megfelelő előzetes engedély birtokában rendezhető.

„A motoros járművek versenyei és a megfelelő versenykategóriák (gépjármű, formula, gokart, motorkerékpár stb.) az e törvény hatálya alá tartozó sporttevékenységek. [...]”

(2) Az (1) bekezdés szerinti engedélyt a:

C – *Szövetségi előírások*

[...]

c) gépjárművek, háromkerekű járművek, motorkerékpárok és segédmotoros kerékpárok minden versenye esetében a közrendi miniszter vagy az általa felhatalmazott hatóság bocsátja ki, azon jogi személy előzetes hozzájárulását követően, amely Görögországban a Nemzetközi Automobil Szövetséget (FIA), a Nemzetközi Motorkerékpáros Szövetséget (FIM) és – veterán autók versenye vonatkozásában – a Nemzetközi Vete-

10. Az ELPA motorkerékpár-versenyekre vonatkozó – az ETHEAM által közzétett – évkönyve (2000) tartalmazza az ETHEAM 2000. évre szóló körleveleit. Ezek tartalmazzák többek között a versenyengedélyek megadásához szükséges dokumentumokra, a bemutatandó versenyszabályzatokra vonatkozó információkat, továbbá a befizetendő díjakat és az egyéb gazdasági kérdéseket. Ezen kívül ebben az évkönyvben tették közzé a motorkerékpársport országos szabályzatát, az úgynevezett EAKM⁷-et, amely többek között az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

5 – FEK A'57.

6 – FEK A' 121.

7 – Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletas.

„10.7. Minden olyan sporteseményt, amely az ETHEAM és az ELPA bajnokságait, kupaversenyeit vagy díjait foglalja magában, csak az ETHEAM és az ELPA hozzájárulásának megérkezése után lehet összekötni valamely, a verseny nevében vagy egyéb megkülönböztető jelében említett szponzor kereskedelmi promóciójával.

biztosítania kell a sporteseményt, amely magában foglalja a szervező, a gyártók és az utasok felelősségét [...] a verseny és az edzések során bekövetkezett balesetek és harmadik személyeknek okozott kár esetén.”

[...]

III – A tényállás és az alapeljárás

60.6. A sportesemény folyamán a motor-kerékpárokon, a versenyzőkön és a motorkerékpárokon történő reklámozás megengedett. A bukósisakon a reklám megengedett, ha ez lehetséges ennek felületén, technikai jellemzőinek megváltoztatása nélkül. Az ETHEAM és az ELPA bajnokságainak, kupaversenyeinek és díjainak gyorsasági és motocross versenyein a szervezők nem jogosultak arra, hogy bármely versenyzőt, utast vagy motorkerékpárt valamely termék reklámozására kötelezzenek, kivéve, ha rendelkeznek a résztvevő hozzájárulásával. Amennyiben az ETHEAM és az ELPA valamely szponzorálási szerződése hatályban van, a versenyzőknek, az utasoknak és a motorkerékpároknak tiszteletben kell tartaniuk e szerződés feltételeit.

11. Az ELPA – a Görög Autó- és Túra-klub – a Nemzetközi Motorkerékpáros Szövetség (FIM) hivatalos képviselője Görögországban. A kérdéseket előterjesztő bíróság adatai szerint az ELPA nonprofit egyesület, amely a motorsport területén többek között versenyeket szervez, és ezzel összefüggésben szponzorálási, reklám- és biztosítási szerződéseket is köt.

12. A nemzeti versenyrendezvények ellenőrzésével és Görögország egész területén a motorversenysport területén őt megillető, sporttal kapcsolatos jogosítványok gyakorlásával az ELPA az általa alapított Motorkerékpár-versenyek Országos Bizottságát (ETHEAM) bízta meg.

[...]

110.1. A szervezőnek közvetlenül, vagy a felügyelő hatóság útján,

13. A MOTOE az ELPA-tól független nonprofit motorkerékpáros szövetség, amelynek tevékenysége szintén motorkerékpár-versenyek Görögországban történő szervezését foglalja magában. Tagjai közé több regionális motorkerékpáros klub is tartozik.

14. 2000. február 13-án a MOTOE kérelmet nyújtott be a görög közrendi minisztériumhoz, amelyben egy motorkerékpárverseny sorozat megrendezéséhez szükséges engedély megadását kérte. A kérelemhez csatolták a tervezett verseny programját. A program szerint 2000. március 26. és 2000. december 3. között összesen 28 versenyt rendeztek volna a MOTOE tagjai közé tartozó különböző motorkerékpáros klubok. 2000. február 8-án megküldték a programot az ELPA-nak, hogy megadhassa a verseny engedélyezéséhez szükséges egyetértését.

15. 2000. március 16-i levelében az ELPA azt kérte, hogy a MOTOE a tervezett rendezvény előtt legalább két hónappal nyújtsa be annak saját szabályzatát, hogy ellenőrizni lehessen a versenyszemélyzetet, a versenyútvonalat vagy -pályát, az alkalmazandó biztonsági intézkedéseket, és általában minden, a versenyek biztonságos lebonyolításához szükséges feltételt. Kérte továbbá, hogy a versenyeket szervező klubok az ETHEAM-nál helyezték letétbe alapító okiratuk másolatát.

16. Ezt követően, 2000. május 5-i levelében a MOTOE kérelmezte a közrendi minisztériumnál, hogy engedélyezzék számára hat verseny megrendezését 2000. július 9. és 2000. november 26. között, és e kérelméhez csatolta a versenyek lebonyolításának egyedi szabályzatait, valamint a rendező klubok alapító okiratainak másolatát. 2000. május 20-i levelével a közrendi minisztérium ismételtén megküldte a kérelmet és mellékleteit az ELPA-nak, hogy az megadhassa a hozzájárulását.

17. 2000. július 6-án az ELPA/ETHEAM az alábbi tartalmú levelet küldte a MOTOE-nek:

„1. A hatályos jog szerint a bajnokságokat, kupákat és díjakat az ETHEAM hirdeti meg, az ELPA, a törvény értelmében a FIM kizárólagos görögországi képviselőjének engedélye alapján.

2. Amennyiben valamely, a versenyek szervezéséhez és lebonyolításához szükséges feltételekkel rendelkező szervezet vagy egyesület versenyt vagy kupaversenyt szándékozik meghirdetni, az ETHEAM-hoz kell fordulnia, és meg kell küldenie a vonatkozó hirdetményt. Az ETHEAM, a javasolt hirdetmény feltételeinek értékelése után, a vonatkozó lebonyolítási feltételeket is meghatározva a nemzeti és nemzetközi szabályoknak megfelelő határozatot hoz.

3. Egy kupaverseny vagy díj csak azonos típusú versenyeket foglalhat magában, például csak »Scramble« vagy »Enduro« versenyeket. Más egyedi rendezvények, amelyek nem bajnokság, kupa vagy díj keretében zajlanak, csak barátságos versenyeknek tekinthetők.

4. A verseny – beleértve a kupaverseny vagy a díj keretében történő – megszervezéséhez való hozzájáruláshoz a szóban forgó esemény szervezését vállaló minden egyes szervezőnek meg kell felelnie a motorkerékpár-versenyek országos szabályzatában és az ETHEAM körleveleiben előírt feltételeknek. Elvégre magától értetődő, hogy ha a versenyévad közepén egyéb versenyek iránti kérelmekre kerül sor, a kért adatok nem befolyásolhatják a már beütemezett versenyeket, a versenyzők és a szervezők érdekében. Ilyen körülmények között az ETHEAM az Önök rendelkezésére áll, hogy ebben az évben megbeszélést folytathassanak egy kupaversenynek vagy díjnak a motorkerékpár-versenyekre vonatkozó nemzeti szabályoknak megfelelő kiírásáról, és várják a 2001. évre vonatkozó versenyprogramjukat az éves programba való felvétel céljából. E versenyek programjainak legkésőbb 2000. szeptember 15-ig meg kell érkeznie az ELPA-hoz és az ETHEAM-hoz.”

18. 2000. július 26-án a MOTOE felvilágosítást kért a közrendi minisztériumtól az engedély iránti kérelme elbírálásának állásáról. A közrendi minisztérium 2000. augusztus 7-én azt válaszolta a MOTOE-nak, hogy az ELPA, illetve ETHEAM engedélyezéshez szükséges hozzájárulása ez idáig nem érkezett meg hozzá.

19. Ezek után a MOTOE keresetet nyújtott be a Dioikitiko Protodikeio Athinon⁸ előtt 5 millió GRD⁹ [görög drachma] kártérítés

megfizetése iránt. A motorversenyek szervezéséhez kérelmezett engedély – álláspontja szerint jogellenes – hallgatólagos elutasítása nem vagyoni kárt okozott számára, mivel ez hátrányosan befolyásolja a tekintélyét és szavahihetőségét saját tagjai, a görög motorosok és a nagyközönség előtt. A MOTOE arra hivatkozott, hogy a görög KRESZ 49. cikkének rendelkezése ellentétes a közigazgatási szervek pártatlanságának a görög alkotmányban foglalt elvével, valamint az EK 82. cikkel és az EK 86. cikkel. Az ELPA a görög állam kérelmeinek támogatása végett beavatkozóként perbe lépett.

20. A MOTOE keresetét első fokon elutasították, mivel az engedély a szükséges hozzájárulás hiányában – a görög KRESZ 49. cikkének értelmében – nem volt kiadható. Egyebekben a KRESZ 49. cikke nem ellentétes sem az alkotmánnyal, sem a közösségi joggal.

21. A MOTOE fellebbezést nyújtott be az elsőfokú ítélettel szemben a Dioikitiko Efeteio Athinonhoz¹⁰, a kérdéseket előzetes döntéshozatalra előterjesztő bírósághoz.

8 – Athéni közigazgatási bíróság.

9 – Az irányadó euró átváltási árfolyam (1 euró = 340,750 GRD) szerint ez 14 673,51 euró összegnek felel meg.

10 – Athéni fellebbviteli közigazgatási bíróság.

IV – Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem

22. A Bírósághoz 2007. február 5-én beérkezett 2006. november 21-i határozatával a Dioikitiko Efeteio Athinon az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi két kérdést terjesztette a Bíróság elé:

1) Az EK-Szerződés 82. és 86. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy ezek hatálya az olyan jogi személy tevékenységére is kiterjed, amely a [FIM] nemzeti képviselője, és amely a fent leírt módon, a motorsportágazat sportversenyeinek szervezése területén szponzorálási, reklám- és biztosítási szerződések kötésével gazdasági tevékenységet is végez?

2) [Az első kérdésre adott i]ngenlő válasz esetén összeegyeztethető-e az EK-Szerződés fent hivatkozott cikkeivel a 2696/1999. sz. törvény 49. cikkének azon rendelkezése, amely a motorke-rek-pár-verseny megszervezéséhez szükséges engedélynek a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság (a jelen ügyben a Közrendi Minisztérium) részéről történő megadásához szükséges, a verseny szervezéséhez való hozzájárulás megadásának hatáskörét a fent hivatkozott jogi személy számára anélkül biztosítja, hogy e hatáskör gyakorlásának korlátozását és ellenőrzését előírnia?

23. A Bíróság előtti eljárásban a görög kormány és az Európai Közösségek Bizottsága nyújtott be írásbeli és szóbeli észrevételeket. A MOTOE csupán szóban foglalt állást.

V – Értékelés

A – Előzetes megjegyzés

24. A sport általánosságban nem esik az EK-Szerződés hatályán kívül. Ez mind politikai szinten, mind pedig a közösségi bíróságok ítélezési gyakorlatában elismert.

25. *Politikai szinten* az Amszterdami Szerződéssel (1997) foglalkozó kormányközi konferencia „A sportról szóló nyilatkozat”-ban¹¹ felhívta az Európai Unió intézményeit, hogy a sportot érintő fontos kérdésekben hallgassák meg a sportszövetségeket és különösen az amatőr sport sajátosságait vegyék figyelembe. Hasonló nyilatkozatot csatoltak az Európai Tanács nizzai üléséhez (2000) fűzött elnök-

¹¹ – Az 1997. október 2-án aláírt Amszterdami Szerződéssel foglalkozó kormányközi konferencia záróokmányában foglalt 29. nyilatkozat (HL 1997., C 304., 136. o.).

ségi következtetésekhez¹². Ezen kívül, a múlt évben a Bizottság előterjesztette a „Fehér könyv a sportról” című dokumentumot, amelyben többek között az uniós jognak a sportra gyakorolt hatásaival foglalkozik, és megerősíti a létező közösségi joganyag (*acquis communautaire*) érvényességét a sportra¹³.

26. Az ilyen jellegű nyilatkozatok és kezdeményezések hangsúlyozzák, hogy a sport nem esik teljesen az Európai Unió, illetve az Európai Közösség tevékenységi területén kívül. Sőt a Lisszaboni Szerződés¹⁴ hatályba lépésével egyebekben a sport kifejezetten helyet kap az Európai Unió elsődleges jogában¹⁵.

27. A közösségi bíróságok ítélkezési gyakorlatukban elismerik¹⁶, hogy a sport – legalábbis amennyiben az EK 2. cikk értelmében vett gazdasági tevékenységek körébe

esik¹⁷ – a közösségi jog hatálya alá tartozik. Ennek során kezdetben inkább az alapvető szabadságoknak a sportra gyakorolt hatásai álltak előtérben¹⁸, így az EK-Szerződés versenyjogi rendelkezései az utóbbi időben kerültek erőteljesebben az ítélkezési gyakorlat látóterébe¹⁹. Így van ez a jelen ügyben is, amelyben az EK 82. cikk és EK 86. cikk értelmezését kéri a Bíróságtól.

28. Míg az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés az EK 82. és az EK 86. cikknek az ELPA-hoz hasonló nonprofit szervezetekre való alkalmazhatóságával foglalkozik, addig az előterjesztő bíróság második kérdésével az ELPA – mint

12 – „A sport sajátos természetéről és Európában betöltött társadalmi szerepéről szóló nyilatkozat”, az Európai Tanács 2000. december 7–9-i, nizzai ülése, elnökségi következtetések (52. pont és IV. Melléklet, lásd különösen az 1., 7. és 17. pontokban foglalt magyarázatot).

13 – COM(2007) 391 végleges, lásd ott különösen a Bevezetést (2. o.) és a 4.1. fejezetet (14. o.); lásd még a sportról szóló fehér könyvhöz közzétett 2007. július 11-i bizottsági személynzeti munkadokumentumot: „Commission Staff Working Document – The EU and Sport: Background and Context”, SEC(2007) 935. A sportról szóló fehér könyv és a munkadokumentum elérhető a < http://ec.europa.eu/sport/index_en.html > internetcímen (utóljára 2008. január 10-én megtekintve).

14 – Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról, amelyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá (HL 2007., C 306., 1. o.).

15 – Lásd különösen az Európai Unió működéséről szóló jövőbeni szerződés új számozásában a 6. cikk e) pontját és 165. cikkét; ugyanebben az értelemben már a Szerződés európai alkotmány létrehozásáról, amelyet Rómában, 2004. október 29-én írtak alá (HL 2004., C 310., 1. o.) I-17. cikkének e) pontját és III-282. cikkét.

16 – A C-519/04. P. sz., Meca-Medina-ügyben 2006. július 18-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-6991. o.) 22. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

17 – Ez az ítélkezési gyakorlat a mai napig sem veszített relevanciájából, amennyiben az EK-Szerződés klasszikus alapvető szabadságai hatályának, vagy – mint itt – versenyjogi szabályai hatályának behatárolásáról van szó. Általánosságban azonban figyelembe kell venni, hogy ennek az ítélkezési gyakorlatnak a kezdeti még olyan időkből származnak, amikor a Közösség alapvetően gazdasági közösség volt. Az uniós polgárság és számos új politika – nevezetesen az oktatás és ifjúság területén – bevezetése következtében az EK-Szerződés ma már nem gazdasági kapcsolódási pontokat is kínál a sporttal kapcsolatban. Legkésőbb a Lisszaboni Szerződés hatályba lépésével minden kétség megszűnik annak vonatkozásában, hogy a sport gazdasági szempontjain túlmenően is releváns a közösségi jog számára; ezt nyomatékosítja a sport említése az Európai Unió működéséről szóló jövőbeni szerződés „Oktatás, szakképzés, ifjúság és sport” elnevezésű XII. címében.

18 – Az EK-Szerződés alapvető szabadságaival kapcsolatban lásd a 36/74. sz., Walrave és Koch ügyben 1974. december 12-én hozott ítéletet (EBHT 1974., 1405. o.); a 13/76. sz. Donà-ügyben 1976. július 14-én hozott ítéletet (EBHT 1976., 1333. o.); a C-415/93. sz. Bosman-ügyben 1995. december 15-én hozott ítéletet (EBHT 1995., I-4921. o.); a C-51/96. és C-191/97. sz., Deliège egyesített ügyekben 2000. április 11-én hozott ítéletet (EBHT 2000., I-2549. o.) és a C-176/96. sz., Lehtonen és Castors Braine ügyben 2000. április 13-án hozott ítéletet (EBHT 2000., I-2681. o.); a társulási megállapodás vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatban lásd továbbá a C-438/00. sz. Deutscher Handballbund-ügyben 2003. május 8-án hozott ítéletet (EBHT 2003., I-4135. o.) és a C-265/03. sz. Simutenkov-ügyben 2005. április 12-én hozott ítéletet (EBHT 2005., I-2579. o.).

19 – Lásd a 16. lábjegyzetben hivatkozott Meca-Medina-ügyben hozott ítéletet, valamint az Elsőfokú Bíróság T-193/02. sz., Piau kontra Bizottság ügyben 2005. január 26-án hozott ítéletét (EBHT 2005., II-209. o., jóváhagyva a Bíróság C-171/05. P. sz., Piau kontra Bizottság ügyben 2006. február 23-án hozott végzésével, I-37. o.). A Bíróság egyes főtáncsnokai már korábban is foglalkoztak ezzel a problémával, lásd különösen Lenz főtáncsnoknak a Bosman-ügyre vonatkozó 1995. szeptember 20-i indítványát (253–286. pontok), Cosmas főtáncsnoknak a Deliège-ügyre vonatkozó 1999. március 18-i indítványát (103–114. pontok) és Alber főtáncsnoknak a Lehtonen és Castors Braine ügyre vonatkozó 1999. június 22-i indítványát (101–114. pontok), valamennyi ügy a 18. lábjegyzetben idézve.

egyrészt a motorkerékpár-versenyek állami engedélyezésében együtdöntési joggal bíró, másrészt ilyen versenyeket maga is szervező szervezet – kettős szerepét állítja célkeresztbe.

alkalmazását illeti, a fentieken kívül meg kell vizsgálni, hogy az állam biztosított-e különleges vagy kizárólagos jogokat a nevezett egyesületnek (ezzel kapcsolatban lásd alább a 3. pontot).

B – Az EK 82. cikk és az EK 86. cikk alkalmazhatósága (első kérdés)

29. Első kérdésével a kérdéseket előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy egy nonprofit egyesület tevékenysége az EK 82. cikk és az EK 86. cikk hatálya alá tartozik-e, ha ez az egyesület nem csak a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezése során rendelkezik kizárólagos együtdöntési joggal, hanem maga is versenyeket szervez és ezzel összefüggésben szponzorálási, reklám- és biztosítási szerződéseket köt.

30. A közösségi versenyjog a vállalkozási tevékenységekre²⁰ vonatkozik. Ezért az EK 82. cikk és az EK 86. cikk alkalmazásának alapvető feltétele, hogy a kérdéses egyesület az EK-Szerződés versenyjogi rendelkezéseinek értelmében vett vállalkozásnak minősüljön (ezzel kapcsolatban lásd mindjárt alább az 1. pontot). Az EK 82. cikk alkalmazásának további előfeltétele, hogy a nevezett egyesület gazdasági erőfölényben legyen, és álljon fenn a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás lehetősége (ezzel kapcsolatban lásd alább a 2. pontot). Végül, ami az EK 86. cikk (1) bekezdésének

1. A vállalkozás közösségi versenyjog szerinti fogalma

31. A közösségi versenyjog keretében a vállalkozás fogalmát funkcionálisan kell érteni, és kiterjed minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra, függetlenül azok jogállásától és finanszírozási módjától²¹. A gazdasági tevékenységet nem folytató jogalany a versenyjog értelmében nem minősül vállalkozásnak²².

32. A gazdasági tevékenység („vállalkozásként” végzett tevékenység) áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálatát jelenti²³. Még ha az ELPA tevékenységének végső megítélése a kérdéseket előterjesztő bíróság feladata is, a Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás keretében

20 – A C-280/06. sz., Ente Tabacchi Italiani és társai ügyben 2007. december 11-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-10893. o.) 38. pontja.

21 – Több helyett lásd a C-41/90. sz., Höfner és Elser ügyben 1991. április 23-án hozott ítélet (EBHT 1991., I-1979. o.) 21. pontját; a C-264/01., C-306/01., C-354/01. és C-355/01. sz., AOK Bundesverband és társai egyesített ügyekben 2004. március 16-án hozott ítélet (EBHT 2004., I-2493. o.) 46. pontját; a C-222/04. sz. Cassa di Risparmio di Firenze ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-289. o.) 107. pontját; a C-237/04. sz. Enirisorse-ügyben 2006. március 23-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-2843. o.) 28. pontját és az Ente Tabacchi Italiani és társai ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 20. lábjegyzetben) 38. pontját.

22 – A C-309/99. sz. Wouters-ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-1577. o.) 112. pontja.

23 – A C-35/96. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1998. június 18-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-3851. o.) 36. pontja; a C-180/98–C-184/98. sz., Pavlov és társai egyesített ügyekben 2000. december 12-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-6451. o.) 75. pontja; a C-475/99. sz. Ambulanz Glöckner ügyben 2001. október 25-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-8089. o.) 19. pontja; a Cassa di Risparmio di Firenze ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 108. pontja és az Enirisorse-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 29. pontja.

megadhat számára minden olyan hasznos iránymutatást, amelyek a bíróság döntését megkönnyítik²⁴.

33. Valamely, az ELPA-hoz hasonló egyesület kétféle szempontból is szolgáltatást nyújt: Egyrészt az ELPA motorkerékpár-versenyeket *szervez* Görögországban az általa e célra alapított ETHEAM bizottság²⁵ segítségével. Másrészt a kérdéseket előterjesztő bíróság adatai szerint az ELPA *értékesíti* ezeket a versenyeket azáltal, hogy szponzorálási, reklám- és biztosítási szerződéseket köt, vagy legalábbis közvetít.

34. Mindkét tevékenységnek – a motorkerékpár-versenyek szervezésének és értékesítésének – piaca van, mégpedig attól függetlenül, hogy egyedül az ELPA mint monopólium végzi-e a mindenkori szolgáltatásokat, vagy más szervezetek is – például a MOTOE – fellépnek-e a szolgáltatás kínálóiaként. Így az ELPA motorversenyek *szervezésével* kapcsolatos szolgáltatásait a résztvevő motorosok, illetve azok klubjai keresik és ezeket meg is fizetik. Ami a motorkerékpár-versenyek *értékesítését* illeti, a mindenkori szponzorok, reklámpartnerek és biztosítók veszik igénybe az ELPA szolgáltatásait. Mindezekről eltekintve – mint az eljárás szóbeli szakaszában kiderült – a motorkerékpár-versenyek a rendezvény helyszínére történő belépéshez szükséges jegyek eladásával is

értékesíthetőek, ezen kívül, adott esetben, a televíziós közvetítési jogok értékesítésével is.

35. Bár a görög kormány vitatja, hogy az ELPA még a mai napig is motorkerékpár-versenyeket *szervezne*. Ezzel kapcsolatban elegendő azonban arra utalni, hogy a Bíróság azt a kérdéseket előterjesztő bíróság által meghatározott ténybeli és szabályozási háttérrel köteles figyelembe venni, amelybe az előzetes döntéshozatal iránti kérelem illeszkedik²⁶. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kifejezetten abból indul ki, hogy az ELPA maga szervez motorkerékpár-versenyeket. Mint az egyébként az eljárás szóbeli szakaszában kiderült, úgy tűnik, hogy az ELPA a motorkerékpár-versenyek szervezése során bizonyos motorkerékpáros klubokat mindenesetre támogat, és olykor e versenyek társrendezőjeként lép fel. A kérdéseket előterjesztő bíróság ezzel kapcsolatban releváns megállapításait figyelembe véve, ez arra utal, hogy az ELPA továbbra is tevékenységet végez a motorkerékpár-versenyek szervezésének területén. Ezen túlmenően a Bíróság előtti eljárásban nem vitatták az ELPA-nak a motorkerékpár-versenyek *értékesítése* területén végzett tevékenységét.

36. Mindez az ELPA-hoz hasonló egyesület tevékenységének gazdasági jellege, és így az egyesület vállalkozási minősége mellett szól.

37. Mint azt az alábbiakban bemutatom, a vállalkozási minőséggel nem ellentétes, hogy az ELPA által nyújtott szolgáltatások a sporttal kapcsolatosak, hogy az ELPA

24 – Ugyanebben az értelemben az Enirisorse-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 30. pontja.

25 – Mivel az ETHEAM-ot az ELPA maga alapította erre a célra, az ETHEAM tevékenységét az ELPA-nak kell betudni (ezzel kapcsolatban lásd a Cassa di Risparmio di Firenze ügyben hozott ítélet – hivatkozva a 21. lábjegyzetben – 110. és azt követő pontjait).

26 – A C-482/01. és C-493/01. sz., Orfanopoulos és Oliveri egyeztetett ügyekben 2004. április 29-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-5257. o.) 42. pontja; a C-28/04. sz. Tod's-ügyben 2005. június 30-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-5781. o.) 14. pontja és a C-246/04. sz. Turn- und Sportunion Waldburg ügyben 2006. január 12-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-589. o.) 21. pontja.

nonprofit egyesület és nem haszonszerzési célból végzi tevékenységét, valamint hogy az ELPA közreműködik a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezésében.

– A sporttal kapcsolatos szolgáltatások

38. Az a körülmény, hogy a nevezett szolgáltatások a sporttal kapcsolatosak, nem áll ellentétben gazdasági tevékenységként történő besorolásukkal és az EK-Szerződés versenyjogi szabályainak ezzel együtt járó alkalmazásával²⁷. Hiszen kiemelkedő szociális jelentőségét²⁸ nem számítva, a sport manapság el nem hanyagolható gazdasági dimenzióval is rendelkezik. Ezért a versenyjogi szabályok alkalmazása tekintetében a sporttal kapcsolatot mutató minden egyes tevékenységet abból a szempontból is mindenkor vizsgálni kell, hogy az gazdasági jellegű-e vagy sem²⁹.

39. Ennek során egy sportrendezvény szervezője gazdasági tevékenységet végezhet, függetlenül attól, hogy a rendezvényen részt vevő sportolók az érintett sportot a maguk részéről hivatásként vagy csupán amatőr-ként űzik, vagyis hogy gazdasági tevékenységet végeznek-e vagy sem. A görög kormány által előadottaktól eltérően ugyanis ez nem a motorkerékpár-versenyen részt

vevő sportolók tevékenységén múlik. Az ELPA-hoz hasonló egyesület vállalkozási minőségének megítélésében kizárólag az általa folytatott tevékenység a mérvadó.

40. Amennyiben a sportrendezvényeket oly módon szervezik, hogy a résztvevőktől, vagy legalábbis a nézőktől ellenértéket kérnek érte, úgy a rendezvény szervezése gazdasági tevékenységnek minősül. Ha pedig egy sportrendezvénnyel összefüggésben szponzorálási, reklám- vagy biztosítási szerződések megkötésére kerül sor, akkor a mindenkori rendezvény ilyen értékesítése is gazdasági tevékenységnek minősül. Ebből a szempontból egy sportrendezvény szervezőjének helyzetét ugyanúgy kell megítélni, mint a sportolók által használt sportruházat vagy -felszerelés gyártójának vagy eladójának a helyzetét; ő is gazdasági tevékenységet végez, függetlenül attól, hogy a mindenkori sportolók a maguk részéről profik vagy amatőrök-e.

– A haszonszerzési cél hiánya

41. Az sem szól továbbá a gazdasági tevékenység és az ezzel összefüggő vállalkozási minőség feltételezése ellen, hogy valamely, az ELPA-hoz hasonló szervezet egy nonprofit egyesület jogállásával bír, vagyis haszonszerzési cél nélkül végzi a tevékenységét. Az ilyen szervezeteknek is lehetőségük van arra, hogy más gazdasági szereplőkkel versenyezve szolgáltatásaikkal piacra lépjenek³⁰, és mindegy, hogy a többi gazdasági szereplő nonprofit jelleggel vagy üzletszerűen végzi-e a tevékenységét.

27 – Lásd még fent a jelen indítvány 24–27. pontjait.

28 – A Bosman-ügyben hozott ítélet 106. pontja, a Deliège-ügyben hozott ítélet 41. pontja, a Lehtonen és Castors Braine ügyben hozott ítélet 32. pontja, valamennyi hivatkozva a 18. lábjegyzetben; lásd ezen kívül a sportról szóló fehér könyvet (hivatkozva a 13. lábjegyzetben), melynek 2. fejezete a sport társadalmi szerepével foglalkozik.

29 – Azt, hogy ez minden egyes tevékenység külön vizsgálatától függ, mutatja a Meca-Medina-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 16. lábjegyzetben) 28–31. pontja.

30 – A C-244/94. sz., Fédération française des sociétés d'assurance és társai ügyben 1995. november 16-án hozott ítélet (EBHT 1995, I-4013. o.) 17. és 18. pontjai; a C-67/96. sz. Albany-ügyben 1999. szeptember 21-én hozott ítélet (EBHT 1999, I-5751. o.) 84–87. pontjai és a Cassa di Risparmio di Firenze ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 123. pontja.

42. Ezt a szóban forgó ügy különösen szemléletesen mutatja, hiszen itt rögtön két görög nonprofit egyesület – az ELPA és a MOTOE – tűzte ki célul motorkerékpár-versenyek szervezését és értékesítését Görögországban. Az ilyen szervezetek sikere hosszabb távon attól függ, hogy az általuk kínált szolgáltatásokkal talpon tudnak-e maradni a szolgáltatások más kínálóival szemben, és biztosítani tudják-e tevékenységük finanszírozását.

43. Amint azt a Bizottság megjegyezte, e tevékenység kizárólag szociális jellegű, és nem a piacon más gazdasági szereplőkkel versenyezve végzett tevékenység. E tevékenységgel kapcsolatban a banki alapítvány jótékonyossági intézményként jár el, és nem vállalkozásként. Igaz ugyan, hogy egy szervezet nem minősíthető vállalkozásnak abban az esetben, ha tevékenysége *kizárólag szociális vagy közhasznú tevékenység* végzésére korlátozódik, amelyet nem a piacon más gazdasági szereplőkkel versenyezve végez³¹. Hiszen az olyan tevékenység, amely jellegénél, a rá vonatkozó szabályoknál és tárgyánál fogva a gazdasági tevékenység körén kívül esik, nem tartozik az EK-Szerződés versenyjogi szabályainak hatálya alá³².

44. Ha azonban az érintett szervezet a szolgáltatásait *értékesíteni*³³ kezdi, úgy elhagyja a kizárólag szociális, illetve közhasznú tevékenységek körét; önmagában az a körülmény, hogy továbbra is közérdekű cél – az ELPA esetében a sport támogatása – érdekében folytatja a tevékenységét, és ezen túlmenően haszonszerzési cél nélkül tevékenykedik, már

nem elegendő a versenyjogi értelemben vett vállalkozási minőség kétségbe vonásához³⁴.

45. A görög kormány ezzel szemben azt hozza fel, hogy az ELPA bevételei csupán a költségek fedezésére voltak elegendőek. Ez azonban nem szól a gazdasági tevékenység feltételezése ellen. Hiszen a vállalkozási minőség nem függ a szervezet nagyságától és gazdasági sikerességének mértékétől sem³⁵.

46. Összességében tehát az ELPA-hoz hasonló, a motorsport területén szolgáltatásokat *értékesítő* egyesületet a haszonszerzési cél hiánya ellenére vállalkozásnak kell tekinteni.

47. Mellékesen jegyzendő meg, hogy az ELPA-hoz hasonló egyesület semmilyen módon sem hasonlít azokra a törvény által létrehozott társadalombiztosítási szervezetekre, amelyeknek vállalkozási minőségét a Bíróság néhány ítéletben tagadta³⁶. Ezek tevékenységét ugyanis a szociális célon és a haszonszerzési cél hiányán túl az állami szabályozás léte határozta meg, amelyből

34 – A szociális céllal kapcsolatban lásd a Pavlov-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 118. pontját; a C-218/00. sz. Císal-ügyben 2002. január 22-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-691. o.) 37. pontját és a Cassa di Risparmio di Firenze ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 124. pontját; hasonlóan az Enirisorse-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 34. pontját; a haszonszerzési cél hiányával kapcsolatban lásd a C-209/78–215/78. és 218/79. sz., van Landewyck és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1980. október 29-én hozott ítélet (EBHT 1980., 3125. o.) 88. pontját; a Fédération française des sociétés d'assurance és társai ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 30. lábjegyzetben) 21. pontját; az Albany-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 30. lábjegyzetben) 85. pontját; a Pavlov-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 117. pontját; a Cassa di Risparmio di Firenze ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 123. pontját és a C-119/06. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. november 29-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-168. o.) 37. pontját.

35 – Lenz főtanácsnoknak a Bosman-ügyre vonatkozó indítványa (hivatkozva a 18. lábjegyzetben, 255. pont).

36 – A C-159/91. és C-160/91. sz., Poucet és Pistre egyesített ügyekben 1993. február 17-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-637. o.); a Císal-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 34. lábjegyzetben) és az AOK Bundesverband ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben).

31 – A Cassa di Risparmio di Firenze ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 120. és 121. pontjai.

32 – A Wouters-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 22. lábjegyzetben) 57. pontja.

33 – Az értékesítés fogalmával kapcsolatban lásd fent a jelen indítvány 33. és 34. pontját.

bizonyos szolidaritási kötelezettségek származtak, és a szervezetnek nem maradt említésre méltó befolyása az általa nyújtandó szolgáltatások és az általa beszedett összegek mértékére³⁷. A Bíróság rendelkezésére álló információk szerint az ELPA-ra nem vonatkozik hasonló állami szabályozás, és az iratok alapján semmi sem utal a szolgáltatások és az azokért adott esetben fizetendő ellenértékek meghatározása során az ELPA-t megillető mérlegelési jogkör állami korlátozására.

– A motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezésében való közreműködés

48. Végül, nem ellentétes a gazdasági tevékenység feltételezésével, hogy az ELPA a motorkerékpár-versenyek már tárgyalt szervezése és értékesítése mellett azok hatósági engedélyezésében is közreműködik a görög KRESZ 49. cikke alapján.

49. Az bizonyos, hogy a hatósági jogkörök gyakorlása nem esik az EK-Szerződés versenyjogi szabályainak hatálya alá, és a hatósági jogköröket gyakorló szervezet nem minősül a versenyjog értelmében vett vállalkozásnak³⁸. Azonban a hatósági jogkör

gyakorlásába, illetve a gazdasági tevékenységek körébe tartozó tevékenységek minősítését egy adott jogalany által végzett valamennyi tevékenység tekintetében külön-külön kell elvégezni³⁹. Az érintett jogalany tehát végezhet részben hatósági, részben gazdasági tevékenységet.

50. Éppen ez a helyzet egy ELPA-hoz hasonló egyesület esetében, amely egyrészt a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezésében együttdöntési jogkört gyakorol, másrészt azonban ilyen versenyeket maga is szervez és értékesít: Még ha az ELPA közreműködését a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezésében a hatósági tevékenységek körébe tartozónak kell is tekinteni, ez egyebekben – vagyis amennyiben maga is motorkerékpár-versenyeket szervez és értékesít – mit sem változtat ezen egyesület vállalkozási minőségén.

– Közbenső következtetés

51. Mindezek alapján egy ELPA-hoz hasonló egyesületet az EK-Szerződés versenyjogi szabályainak értelmében vett vállalkozásnak kell tekinteni.

37 – A Poucet és Pistre ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 36. lábjegyzetben) 18. és 19. pontjai; a Císal-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 34. lábjegyzetben) 45. pontja és az AOK Bundesverband ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben), különösen annak 47. és 49. pontjai.

38 – A C-364/92. sz. SAT Fluggesellschaft ügyben 1994. január 19-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-43. o.) 30. és 31. pontjai; a C-343/95. sz. Cali-ügyben 1997. március 18-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-1547. o.) 22. és 23. pontjai és a Wouters-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 22. lábjegyzetben) 57. pontja.

39 – Ebben az értelemben a C-118/85. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1987. június 16-án hozott ítélet (EBHT 1987., 2599. o.) 7. pontja; a C-343/95. sz. Cali-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 38. lábjegyzetben) 16. és 18. pontjai és a C-82/01. P. sz., Aéroports de Paris kontra Bizottság ügyben 2002. október 24-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-9297. o.) 74. pontja és 75. pontjának második mondata; továbbá a C-134/03. sz. Viacom Outdoor ügyre vonatkozó 2004. október 28-i indítványom (EBHT 2005., I-1167. o.) 72. pontja.

2. Erőfölény és a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolása az EK 82. cikk értelmében

52. Az EK 82. cikk egy ELPA-hoz hasonló egyesületre történő alkalmazásának – az előbb tárgyalt vállalkozási minőségén kívül – az is feltétele, hogy ez az egyesület erőfölénnyel rendelkezzen, és fennálljon a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolásának lehetősége.

53. Bár a Bíróságnak nem feladata az alapügy tényállásának értékelése, de a tényállás sajátosságaira tekintettel megadhat a kérdéseket előterjesztő bíróság számára minden olyan hasznos iránymutatást, amely e bíróság számára megkönnyíti az alapügy megoldását. Ezzel kapcsolatban az alábbiakat kell kiemelni.

a) Az érintett piacok és a közös piac jelentős részének meghatározása

54. Az erőfölény fennállásának vizsgálatához szükség van az érintett piacok meghatározására.

55. Az érintett termékpiacot illetően emlékeztetni kell arra, hogy az ELPA kétféle vonatkozásban nyújt szolgáltatásokat a motorsport területén: egyrészt az ELPA az ETHEAM segítségével motorkerékpár-versenyeket szervez Görögországban. Másrészt,

a kérdéseket előterjesztő bíróság adatai szerint az ELPA *értékesíti* ezeket a motorkerékpár-versenyeket azért, hogy szponzorálási, reklám- és biztosítási szerződéseket köt. A szolgáltatások két típusa között nem áll fenn szükségszerűen kapcsolat, és egymással nem is helyettesíthetőek. Ezért a sportrendezvények szervezését és értékesítését két, egymástól független érintett termékpiacnak kell minősíteni.

56. A kérdéseket előterjesztő bíróságnak persze vizsgálnia kell majd, hogy a mindenkori piacok kizárólag *motorkerékpár-versenyek* szervezésére, illetve értékesítésére korlátozódhatnak-e vagy más motorsportrendezvényeket, sőt esetleg mindenféle sportrendezvényeket is magukban foglalnak.

57. Földrajzi szempontból meg kell jegyezni, hogy az ELPA a nevezett szolgáltatásokat Görögországon belül nyújtja. E tagállam területe jelenti az érintett földrajzi piacot, és egyebekben a közös piac jelentős részének is tekinthető⁴⁰.

40 – A Bíróság C-260/89. sz. ERT-ügyben 1991. június 18-án hozott ítéletének (EBHT 1991., I-2925. o.) 31. pontja; ugyanebben az értelemben a C-203/96. sz., Dusseldorp és társai ügyben 1998. június 25-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-4075. o.) 60. pontja és a C-462/99. sz. Connect Austria ügyben 2003. május 22-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-5197. o.) 79. pontja, valamint az Elsőfokú Bíróság T-228/97. sz., Irish Sugar kontra Bizottság ügyben 1999. október 7-én hozott ítéletének (EBHT 1999., II-2969. o.) 99. pontja. Még egy tagállam területének egy része is minősülhet a közös piac jelentős részének, lásd az Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 38. pontját.

b) A gazdasági erőfölény

58. Erőfölényről akkor beszélhetünk, ha egy vállalkozás gazdasági erejénél fogva olyan helyzetben van, hogy lehetősége van megakadályozni a tényleges verseny fenntartását az érintett piacon, és lehetősége van a versenytársaitól, üzletfeleitől és a fogyasztóktól jelentős mértékben függetlenül viselkedni⁴¹.

59. Amennyiben bebizonyosodik, hogy az ELPA szervezi Görögországban a motorkerékpár-versenyek mindegyikét, vagy legalábbis nagy többségét (vagy szervezésükben részt vesz) – ezzel kapcsolatban a kérdéseket előterjesztő bíróságnak kell a szükséges megállapításokat megtennie –, úgy az ELPA erőfölényét kell feltételezni. Ez megfelelően vonatkozik az ilyen motorkerékpár-versenyek értékesítésére is.

60. Ez mindenestre azt feltételezi, hogy az érintett termékpiac a *motorkerékpár-versenyekre* korlátozódik, és nem foglalja magában egyéb sportrendezvények szervezését, illetve értékesítését is⁴². Minél több különböző sportrendezvényt foglal magában az érintett termékpiac, annál kisebb valószínűséggel áll fenn az ELPA erőfölénye e piacon.

41 – A 27/76. sz., United Brands kontra Bizottság ügyben 1978. február 14-én hozott ítélet (EBHT 1978., 207. o.) 65. pontja; a 85/76. sz., Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben 1979. február 13-án hozott ítélet (EBHT 1979., 461. o.) 38. pontja; a 322/81. sz., Michelin kontra Bizottság ügyben 1983. november 9-én hozott ítélet (EBHT 1983., 3461. o.) 30. pontja és a C-395/96. P. és C-396/96. P. sz., Compagnie maritime belge transports és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. március 16-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-1365. o.) 34. pontja.

42 – Ezzel kapcsolatban lásd még a jelen indítvány 56. pontját.

61. A további okfejtés céljából feltételezzük, hogy az ELPA mindkét érintett piacon mindenkor erőfölényben van.

c) A tagállamok közötti kereskedelem befolyásolása

62. Az EK 82. cikk csak akkor tiltja meg a gazdasági erőfölénnyel való visszaélést, „amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre”. Ez az ügynevezett, a „határon átnyúló jellegre vonatkozó záradék” a nemzeti versenyjog és a közösségi versenyjog hatálya közötti elhatárolást szolgálja⁴³.

63. A tagállamok közötti kereskedelem akkor tekinthető befolyásoltnak, ha az objektív ténybeli és jogi tényezők összessége alapján kellő valószínűséggel előre látható, hogy a szóban forgó magatartás közvetlenül vagy közvetetten, ténylegesen vagy lehetségesen olyan hatást gyakorol a tagállamok közötti kereskedelem szerkezetére, amelynek alapján feltételezhető, hogy ez megakadályozza

43 – Az 56/64. és 58/64. sz., Consten und Grundig kontra Bizottság egyesített ügyekben 1966. július 13-án hozott ítélet (EBHT 1966., 322. o.) 389. pontja; a 6/73. és 7/73. sz., Commercial Solvents kontra Bizottság egyesített ügyekben 1974. március 6-án hozott ítélet (EBHT 1974., 223. o.) 31. pontja és az Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 47. pontja.

lyozhatja a tagállamok közötti egységes piac megvalósulását⁴⁴.

64. Ehhez az szükséges, hogy a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás magatartása *alkalmas* legyen a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására⁴⁵, a pusztán feltételezett vagy kikövetkeztetett hatások nem elegendők az EK 82. cikk alkalmazhatóságának megapozására⁴⁶.

65. Az ehhez szükséges megállapításokat a kérdéseket előterjesztő bíróságnak – a Bíróság iránymutatásainak figyelembevételével – kell megtennie⁴⁷, aminek során különösen három szempontot kell figyelembe venni.

66. Egyrészt – mint azt a Bizottság kifejtette – a sportügyletek nemzetközivé válása figyelhető meg. Ezért nem tűnik eleve téves feltételezésnek, hogy külföldi vállalkozások érdeklődhetnek a görög piacra való belépés, és ott motorkerékpár-versenyek szervezése és értékesítése iránt.

67. Másrészt, számításba kell venni, hogy egy ELPA-hoz hasonló egyesület a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezése során gyakorolt együtt döntési joga (görög KRESZ 49. cikke) révén képes hatékonyan akadályozni más vállalkozások előretörését a görög piacon. Az, hogy a MOTOE mint belföldi versenytárs az ELPA hozzájárulásának hiányában a 2000-ben tervezett motorkerékpár-versenyeket nem tudta megrendezni, a külföldi vállalkozásokat is elrettentheti.

68. Harmadrészt az ELPA szövetségi szabályzatában előírja, hogy a motorkerékpár-versenyek csak az ELPA, illetve az általa megbízott ETHEAM bizottság hozzájárulásának megérkezése után köthető össze kereskedelmi promócióval⁴⁸. A motorkerékpár-versenyek értékesítésének ilyen megnehezítése a külföldi vállalkozásokat ugyancsak elriaszthatja a görög piacra történő belépéstől. Továbbá ily módon a külföldi szponzorok, reklámpartnerek és biztosítótársaságok tartózkodhatnak a görög motorsportüzletben történő szerződéskötéstől.

69. Ilyen körülmények között összességében nem kizárt, hogy az ELPA esetleges visszaélészerű magatartása a más vállalkozások által szervezett motorkerékpár-versenyek engedélyezésére vagy e versenyek értékesítésére tekintettel alkalmas lenne a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására.

44 – Az Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 48. pontja, valamint – az EK 81. cikkre vonatkozóan – a 31/80. sz. L'Oréal-ügyben 1980. december 11-én hozott ítélet (EBHT 1980., 3775. o.) 18. pontja; a C-295/04. sz. Manfredi-ügyben 2006. július 13-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-6619. o.) 42. pontja; a C-238/05. sz. Asnef-Equifax ügyben 2006. november 23-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-11125. o.) 34. pontja és a C-407/04. P. sz., Dalmine kontra Bizottság ügyben 2007. január 25-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-829. o.) 90. pontja.

45 – A Michelin kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 41. lábjegyzetben) 104. pontja és a C-55/96. sz. Job Centre ügyben 1997. december 11-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-7119. o.) 36. pontja.

46 – „Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról” szóló bizottsági közlemény (HL 2004. C 101., 81. o., a továbbiakban: a Bizottság iránymutatása), 43. pont.

47 – Lásd például a 44. lábjegyzetben idézett Manfredi-ügyben hozott ítélet 47. és 48. pontjait és az Asnef-Equifax ügyben hozott ítélet 39. és 40. pontjait.

48 – A motorkerékpársport országos szabályzatának (EAKM) 10.7. pontja (lásd a jelen indítvány 10. pontját).

70. A görög kormány arra hivatkozik, hogy a Görögországban nemzetközi részvétellel szervezett motorkerékpár-versenyek csekély számára tekintettel az ELPA esetleges versenyellenes magatartása a tagállamok közötti kereskedelem szempontjából teljesen jelentéktelen.

71. Igaz, hogy az EK 82. cikk alkalmazásának, mint ahogyan az EK 81. cikk alkalmazásának is az a feltétele, hogy a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás *érzékelhető* legyen; más szóval e hatás nem lehet *teljesen jelentéktelen*⁴⁹. Az érzékelhetőség, illetve jelentéktelenség megítélése azonban nem csak mennyiségi, hanem minőségi tényezőktől is függ, az nem korlátozható egyetlen szemponttal, mint például a piac nagyságára, általában sokkal inkább több olyan tényezőtől függ, amelyek külön-külön nem lennének szükségszerűen meghatározóak⁵⁰.

72. *Mennyiségi szempontból* nem elegendő csupán az érintett termék- és földrajzi piac teljes volumenét vizsgálni. A teljes volumen bír ugyan bizonyos jelentőséggel annak a kérdésnek a szempontjából, hogy a közös

piac jelentős része érintett-e⁵¹. A tagállamok közötti kereskedelem esetleges befolyásolása érzékelhetőségével kapcsolatos kérdés eldöntéséhez a feltételezett visszaélésszerű magatartás által *érintett* áruk és szolgáltatások volumenét is figyelembe kell venni; majd ez utóbbi volument az érintett termék- és földrajzi piac volumenéhez kell viszonyítani⁵².

73. Ha Görögországban – mint azt a görög kormány előadta – csak viszonylag kevés nemzetközi motorkerékpár-versenyt rendeznek, akkor már egy vagy néhány további motorkerékpár-verseny szervezésének vagy értékesítésének akadályozása is érzékelhető hatású lehet az ottani piac teljes volumenéhez viszonyítva. Ez végül egy magasabb forgalmi potenciállal bíró nagyobb piac kialakulásának megnehezítéséhez vezethet.

74. Az érzékelhetőség megítélése *minőségi szempontból* nem utolsósorban az erőfőlényben lévő vállalkozás magatartásának

49 – A C-215/96. és C-216/96. sz., Bagnasco és társai egyesített ügyekben 1999. január 21-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-135. o.) 60. pontja; az Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 48. pontja, valamint – az EK 81. cikkre vonatkozóan – a 22/71. sz. Béguelin Import ügyben 1971. november 25-én hozott ítélet (EBHT 1971., 949. o.) 16. pontja; a C-306/96. sz. Javico-ügyben 1998. április. 28-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-1983. o.) 16. pontja; a Manfredi-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 42. pontja; az Asnef-Equifax ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 34. pontja és a Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 90. pontja.

50 – A Bagnasco-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 49. lábjegyzetben) 47. pontja; a Manfredi-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 43. pontja és az Asnef-Equifax ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 35. pontja.

51 – A 40/73–48/73., 50/73., 54/73–56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz., Suiker Unie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1975. december 16-án hozott ítélet (EBHT 1975., 1663. o.) 371. pontja; a C-179/90. sz. Mercier konvencionális porto di Genova ügyben 1991. december 10-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-5889. o.) 15. pontjának második mondata és a C-163/96. sz., Raso és társai ügyben 1998. február 12-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-533. o.) 26. pontjának második mondata. Semmiképpen sem mérvadás azonban a piac teljes volumene önmagában, még a közös piac jelentős részének érintettsége esetén sem. Mint azt fentebb említettem, a szóban forgó esetben már az érintett piacok egy tagállam területének megfelelő földrajzi kiterjedéséből is az következik, hogy a közös piac jelentős részéről van szó (ezzel kapcsolatban lásd a jelen indítvány 57. pontját és az ott idézett ítélkezési gyakorlatot).

52 – Ebben az értelemben a Javico-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 49. lábjegyzetben) 26. pontja. Lásd még a Bizottság iránymutatását, melynek 52. pontjában – az EK 81. cikkre vonatkozóan – egy megállapodás által érintett piacok, illetve áruk vonatkozásában a részt vevő vállalkozás piaci részesedésével és éves forgalmával számolnak.

jellegétől függ⁵³. Az EK 82. cikk hatálya alá tartozik minden olyan magatartás, amely veszélyeztetheti a tagállamok közötti kereskedelem szabadságát, abban az értelemben, hogy hátráltatni tudja a tagállamok közötti egységes piac céljának megvalósítását, különösen a nemzeti piacok lezárása vagy a közös piaci verseny szerkezetének módosítása révén⁵⁴.

75. Az ELPA motorkerékpár-versenyek szervezésével és értékesítésével kapcsolatosan gyakorolt együttdöntési jogával való esetleges visszaélés hozzájárulhat a piacok részekre töredezéséhez, és alááshatja a belső piac megvalósításának célját. Ettől eltekintve – mint azt a Bizottság joggal hangsúlyozza – már az ilyen, valamely tagállam teljes területére kiterjedő gazdasági erőfölény pusztá léte is hozzájárulhat a nemzeti piacok részekre töredezésének tartóssá tételéhez, akadályozva ezzel az EK-Szerződés által célul tűzött gazdasági összefonódást⁵⁵.

76. Ezért mind mennyiségi, mind pedig minőségi szempontok is a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolásának érzékelhetősége mellett szólnak.

53 – Ezzel kapcsolatban lásd még a Bizottság iránymutatásának 45. pontját.

54 – A 22/78. sz., Hugin Kassaregister és Hugin Cash Registers kontra Bizottság ügyben 1979. május 31-én hozott ítélet (EBHT 1979., 1869. o.) 17. pontja; az Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 47. és 49. pontja; a Manfredi-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 41. pontja; az Asnef-Equifax ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 33. pontja és a Dalmine kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 89. és 91. pontjai; ugyanabban az értelemben a 30/87. sz. Bodson-ügyben 1988. május 4-én hozott ítélet (EBHT 1988., 2479. o.) 24. pontja és a 247/86. sz. Alsatel-ügyben 1988. október 5-én hozott ítélet (EBHT 1988., 5987. o.) 11. pontja.

55 – Ugyanabban az értelemben – azonban egy tagállam teljes területére kiterjedő kartell-megállapodásokra vonatkozóan – a 8/72. sz., Vereeniging van Cementhandelaren kontra Bizottság ügyben 1972. október 17-én hozott ítélet (EBHT 1972., 977. o.) 29. pontja; a Manfredi-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 45. pontja és az Asnef-Equifax ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 44. lábjegyzetben) 37. pontja; hasonlóan a C-94/04. sz. Cipolla-ügyben 2006. december 5-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-11421. o.) 45. pontja.

3. Különleges vagy kizárólagos jogok (EK 86. cikk (1) bekezdése)

77. Mivel egy ELPA-hoz hasonló szervezet nyilvánvalóan nem közvállalkozás, hanem egy magánjogi egyesület, az EK 86. cikk (1) bekezdésének alkalmazása csak akkor jöhet szóba, ha ennek az egyesületnek a görög állam különleges vagy kizárólagos jogokat biztosított.

78. Az ilyen különleges vagy kizárólagos jogok ismertetőjege, hogy a mindenkor állami szerv és a kedvezményezett vállalkozás sajátos kapcsolatát eredményezik⁵⁶, és a vállalkozást előnyben részesítik a versenytársaival szemben.

79. A hozzájárulásnak a görög KRESZ 49. cikkében foglalt szabályozásával a görög állam a motorkerékpár-versenyek engedélyezése kapcsán együttdöntési jogot biztosít az ELPA-nak, mint a Nemzetközi Motorkerékpáros Szövetség (FIM) görögországi hivatalos képviselőjének, és így a közhatalom gyakorlásában biztosít számára közreműködést. Ily módon az ELPA a görögországi motorkerékpár-versenyek más lehetséges szervezőivel szemben előnyben részesül. Az egyesület tehát egy *különleges jogot* élvez. Mivel egyedül az ELPA rendelkezik a görög KRESZ 49. cikke szerinti együttdöntési joggal, ezért egyben *kizárólagos jogról* is beszélhetünk⁵⁷.

56 – A C-202/88. sz., Franciaország kontra Bizottság „Távközlési végberendezések”-ügyben 1991. március 19-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-1223. o.) 24. pontja.

57 – A továbbiakban az egyszerűség kedvéért csak a *kizárólagos jog* kifejezést használom.

80. Ezért az ELPA tevékenysége nem csak az EK 82. cikk, hanem az EK 86. cikk (1) bekezdésének hatálya alá is tartozik.

C – Az ELPA kettős szerepének összeegyeztethetősége az EK 86. cikk (1) bekezdésével az EK 82. cikkel összefüggésben (második kérdés)

4. Közbenső következtetés

81. Összefoglalásképpen meg kell állapítani:

82. Ha az első kérdésre – mint azt javasolom – igenlő választ adunk, úgy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést is tárgyalni kell. Második kérdésével a döntéseket előterjesztő bíróság lényegében azt szeretné megtudni, hogy az EK 82. cikkel és az EK 86. cikkel ellentétes-e a görög KRESZ 49. cikkében foglalthoz hasonló olyan szabályozás, amely egy nonprofit egyesületnek – amely maga is motorkerékpár-versenyeket szervez és értékesít – a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezése kapcsán kizárólagos együttdöntési jogot is biztosít, és ennek gyakorlása során anélkül tagadhatja meg a hozzájárulását, hogy e tekintetben korlátok, kötelezettségek vagy ellenőrzés létezne.

Egy olyan nonprofit egyesület, amely nem csak a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezése során rendelkezik kizárólagos együttdöntési joggal, hanem ilyen versenyeket maga is szervez, és ezzel összefüggésben szponzorálási, reklám- és biztosítási szerződéseket köt, az EK 82. cikk és az EK 86. cikk értelmében vett vállalkozásnak minősül.

83. Ezért lényegében az ELPA-hoz hasonló egyesület már említett kettős szerepét a közösségi jog, így különösen az EK 86. cikk (1) bekezdése – az EK 82. cikkel összefüggésben – által állított követelményekhez kell mérni.

A nemzeti bíróság feladata – a Bíróságnak az EK 82. cikkel kapcsolatos ítélezési gyakorlata figyelembevételével mellett – annak vizsgálata, hogy ez az egyesület erőfölénnyel rendelkezik-e, és hogy az erőfölénnyel való visszaélés alkalmas lenne-e a tagállamok közötti kereskedelem érzékelhető befolyásolására.

1. Az EK 86. cikk (1) bekezdése – az EK 82. cikkel összefüggésben – által állított követelmények

84. Az EK 86. cikk (1) bekezdése szerint az olyan vállalkozások esetében, amelyeknek a tagállamok különleges vagy kizárólagos

jogokat biztosítanak, a tagállamok nem hozhatnak, és nem tarthatnak fenn a versenyjogi szabályokkal ellentétes intézkedéseket.

Nincs jelentősége annak, hogy valóban sor kerül-e ilyen visszaélésre⁶⁰.

85. Az intézkedés fogalmát ebben az összefüggésben tágan kell értelmezni. E fogalom a görög KRESZ 49. cikkében foglalthoz hasonló jogi rendelkezéseket is magában foglalja⁵⁸.

86. A hozzájárulásnak az ott előírt szabályozásával a görög állam a motorkerékpárversenyek engedélyezése kapcsán kizárólagos együttdöntési jogot biztosít az ELPA-nak, mint a Nemzetközi Motorkerékpáros Szövetség (FIM) görögországi hivatalos képviselőjének.

87. Egy ilyen szabályozás akkor ellentétes az EK 86. cikk (1) bekezdésével – az EK 82. cikkel összefüggésben –, ha már pusztán a kérdéses vállalkozásnak juttatott különleges vagy kizárólagos jogok gyakorlása is e vállalkozás erőfölényének visszaélésszerű kihasználásával jár, vagy ha e jogok ilyen visszaélés elkövetésére indító helyzetet teremthetnek⁵⁹.

88. Mint azt az alábbiakban bemutatom, az ELPA-nak a motorkerékpárversenyek engedélyezése keretében biztosított együttdöntési jog gyakorlása nem minden esetben vezet szükségszerűen gazdasági erőfölénnyel való visszaéléshez, különösen, ha az olyan objektív okokat, mint például a sport érdekei, megfelelően figyelembe veszik (ezzel kapcsolatban lásd az alábbi a) pontot). A görög KRESZ 49. cikkéhez hasonló szabályozás azonban – annak konkrét megfogalmazása miatt – visszaélésre indít (ezzel kapcsolatban lásd az alábbi b) pontot).

a) Az együttdöntési jog gyakorlása *önmagában* nem mindig visszaélésszerű

89. A görög KRESZ 49. cikke alapján az ELPA-nak biztosított együttdöntési jog gyakorlása bizonyára nem tekinthető minden esetben eleve visszaélésnek. Ha ugyanis egy erőfölényben lévő vállalkozás magatartását objektív okok igazolják, akkor az nem valósít meg visszaélést⁶¹. Valóban lehetnek a szóban forgóhoz hasonló esetben az ELPA-hoz hasonló egyesületnek olyan objektív indokai, amelyek alapján a motorkerékpárversenyek engedélyezéséhez történő hozzájárulását megtagadhatja.

58 – Ebben az értelemben például a Job Centre ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 45. lábjegyzetben) 29. pontja.

59 – A Höfner és Elser ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 21. lábjegyzetben) 29. pontja; az ERT-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 40. lábjegyzetben) 37. pontja; a Merci convenzionali porto di Genova ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 51. lábjegyzetben) 17. pontja; a C-323/93. sz. Centre d'insémination de la Crespelle ügyben 1994. október 5-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-5077. o.) 18. pontja; a Raso és társai ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 51. lábjegyzetben) 27. és 28. pontjai; az Albany-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 30. lábjegyzetben) 93. pontja; a Pavlov-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 127. pontja; az Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 39. pontja és a C-380/05. sz. Centro Europa 7 ügyben 2008. január 31-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-349. o.) 60. pontja; hasonlóan a Connect Austria ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 40. lábjegyzetben) 80. pontja.

60 – A Job Centre ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 45. lábjegyzetben) 36. pontja és a Raso és társai ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 51. lábjegyzetben) 31. pontja.

61 – Ebben az értelemben a C-95/04. sz., British Airways kontra Bizottság ügyben 2007. március 15-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-2331. o.) 84. és 85. pontjai; ugyanebben az értelemben – az EK 81. cikke vonatkozásán – a Wouters-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 22. lábjegyzetben) 97. pontja.

90. Az ilyen objektív ok fennállása különösen nyilvánvaló akkor, ha egy tervezett motorke-rek-pár-verseny során a szervező megfelelő intézkedéseinek hiányában a versenyzők és a nézők biztonsága nem lenne biztosított.

91. Azonban a pusztán technikai biztonsági követelményeken kívül is fennállhatnak a sport sajátosságaival összefüggő objektív okok a hozzájárulás megtagadására⁶². A szóban forgóhoz hasonló esetben például az alábbi szempontok érdemelnek említést.

92. Egyrészt a résztvevő sportolók, de a közönség és a nyilvánosság érdeke is, hogy minden sportágban meghatározott, lehetőleg egységes szabályok legyenek érvényesek, és hogy e szabályokat betartsák annak érdekében, hogy a versenyek szabályozott és tisztességes lefolyását biztosítsák. Ez nem csak az állandó vita tárgyát képező doppingellenes szabályokra vonatkozik, hanem az egészen hétköznapi játékszabályokra is. Ha a szervezőtől függően nagyon eltérő szabályok lennének érvényesek, ez megnehezítené az érintett sportolók számára a versenyeken való részvételt és mindenkor teljesítményük összehasonlítását, és ezt az adott sportág érdeke és közönség általi felismerhetősége is megszenvedheti.

93. Ezért nem lehet eleve visszaélésnek tekinteni, ha egy ELPA-hoz hasonló szervezet a

motorkerékpár-versenyek engedélyezéséhez szükséges hozzájárulását meghatározott és nemzetközileg elismert szabályok betartásától teszi függővé⁶³. Ez természetesen nem érinti e szabályok mindegyikének tartalmi felülvizsgálatát a közösségi jog, így különösen annak versenyjogi szabályai által támasztott elvárásokhoz mérten⁶⁴.

94. Másrészt a résztvevő sportolók, de a közönség és a nyilvánosság érdeke is, hogy egy bizonyos sportág különböző versenyeit fölérendelt keretek közé illesszék be, így például, hogy betartsanak egy meghatározott versenyprogramot. Ésszerű lehet ugyanis elkerülni a versenyek közötti időbeli átfedéseket annak érdekében, hogy lehetővé tegyék mind a sportolók, mind pedig a nézők lehetőleg minél több ilyen rendezvényen való részvételét.

95. Ezért nem lehet eleve visszaélésnek tekinteni, ha egy ELPA-hoz hasonló szervezet a motorkerékpár-versenyek engedélyezéséhez szükséges hozzájárulását attól teszi függővé, hogy időben ne ütközzenek más, már betervezett és engedélyezett versenyekkel⁶⁵. Ennek során persze magától értetődő, hogy az ELPA a görög nemzeti éves motorverseny program esetleges meghatározása során nem részesítheti előnyben a saját maga által (részvételével) szervezett és értékesített versenyeket más, független szervezők versenyeivel szemben.

62 – A közösségi jog alkalmazása során a sport sajátosságainak figyelembevételével kapcsolatban lásd a sportról szóló két nyilatkozatot és a fehér könyvet (hivatkozva a 11–13. lábjegyzetekben).

63 – Ezzel kapcsolatban lásd az ELPA/ETHEAM MOTOE-nak küldött levelének 2–4. pontjait, hivatkozva a jelen indítvány 17. pontjában.

64 – A Meca-Medina-ügyben hozott ítélet (hivatkozva az 16. lábjegyzetben) 28. és 31., valamint 42–55. pontjai.

65 – Ezzel kapcsolatban lásd az ELPA/ETHEAM MOTOE-nak küldött levelének 4. pontját, hivatkozva a jelen indítvány 17. pontjában.

96. A *piramisszerű felépítés*⁶⁶ – amely a legtöbb sportágban kialakult⁶⁷ – segít annak biztosításában, hogy a sport sajátos követelményeit, mint például az egységes szabályokat és az egységes versenyprogramot figyelembe vegyék. Egy ELPA-hoz hasonló szervezet, amely a Nemzetközi Motorke-rek-páros Szövetség (FIM) hivatalos képviselője Görögországban, e piramisszerkezet része. A motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezése kapcsán számára biztosított együttdöntési jog keretében jogszerű módon érvényre juttathatja a sport érdekeit, és szükség esetén megtagadhatja a hozzájárulását. Visszaélést valósít meg a hozzájárulás megtagadása azonban akkor, ha azt nem a sport érdekeiben rejlő objektív okok igazolják, hanem a saját gazdasági érdekek előmozdítása érdekében önkényesen történik más olyan vállalkozások rovására, amelyek saját felelősségükre motorkerékpár-versenyeket szeretnének szervezni, és mindennek előtt értékesíteni.

b) A göröghöz hasonló jogi helyzet visszaélésre indít

97. A visszaélés tényleges megvalósulásától függetlenül, az EK 86. cikk (1) bekezdésének – az EK 82. cikkel összefüggésben – megsértése már akkor is feltételezhető, ha egy állami intézkedés *a visszaélés kockázatát teremti meg*⁶⁸. A szóban forgó esetben annak a veszélye, hogy az ELPA a görög KRESZ

49. cikke alapján számára biztosított együttdöntési joggal kapcsolatban gazdasági erőfölényével⁶⁹ visszaél, két okból is különösen nyilvánvaló.

98. Egyrészt a hozzájárulásnak a jelen ügyben vitatott szabályozáshoz hasonló szabályozása érdekellentétet vezet⁷⁰: Az ELPA, amely maga is motorkerékpár-versenyeket szervez és értékesít, a görög államtól együttdöntési jogot kap más, független vállalkozások motorkerékpár-versenyeinek engedélyezésében. Ezáltal az ELPA nem csak a más vállalkozások görög piacon való előretörésének hatékony megakadályozását lehetővé tevő jogi eszközzel rendelkezik, hanem gazdasági érdeke is fűződik ahhoz, hogy a versenytársai piacra lépését saját javára korlátozza.

99. Másrészt az ELPA a hozzájárulás e szabályozás keretében semmiféle korlát, kötelezettség vagy ellenőrzés alá sem tartozik a motorkerékpár-versenyek engedélyezéséhez szükséges hozzájárulásának megadásával vagy megtagadásával kapcsolatban. Ilyen módon az ELPA számára különösen könnyűvé válik a más, független vállalkozások motorkerékpár-versenyeinek engedélyezéséhez szükséges hozzájárulás megtagadása. Mint azt a szóban forgó eset szemléletesen mutatja, már az ELPA pusztán tétlensége is elég volt ahhoz, hogy megghiúsítsa egy másik vállalkozás – itt: a MOTOE – 2000. évre vonatkozó terveit.

66 – Ezzel kapcsolatban lásd a sportról szóló fehér könyv (hivatkozva a 13. lábjegyzetben) 4.1. fejezetét.

67 – A piramisszerű felépítés nem jelenti szükségszerűen, hogy a rendszer csak egy szövetségből áll: az ökolívás esetében például több nemzetközi szövetség létezik egymás mellett.

68 – Ezzel kapcsolatban lásd fent a jelen indítvány 87. pontját, és az 59. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

69 – Az ELPA erőfölényével kapcsolatban lásd fent a jelen indítvány 59. és 61. pontját.

70 – Ezzel kapcsolatban lásd a Raso és társai ügyben hozott ítélet (hivatkozva az 51. lábjegyzetben) 28. pontját.

100. A torzulásmentes versenyt – amint azt az EK-Szerződés előírja⁷¹ – azonban csak akkor lehet garantálni, ha az egyes gazdasági szereplők *esélyegyenlősége* biztosított⁷². Ezért a torzulásmentes versennyel nem egyeztethető össze, ha egy ELPA-hoz hasonló vállalkozás – amely maga is motor-kerékpár-versenyeket szervez és értékesít – az állam oldaláról jogosítványt kap annak tetszés szerinti meghatározására, hogy Görögországban mely motorkerékpár-versenyeket lehet megrendezni; hiszen ez egyértelmű előnyt teremt számára a versenytársaival szemben úgy a motorkerékpár-versenyek szervezése, mint azok értékesítése vonatkozásában⁷³.

101. A közösségi jog szempontjából ugyan nem kifogásolható, ha a nemzeti jogalkotó meghatározott esetekben előírja a hatáskörrel rendelkező hatóság számára, hogy valamely tevékenység engedélyezése előtt szakvéleményt szerezzen be. Teljes általánosságban ezért ésszerű lehet az érintett sport-szövetségeket a sporttal kapcsolatos döntésekbe bevonni. Ily módon a sport és az adott sportág sajátosságai a lehető legnagyobb mértékben figyelembe vehetőek⁷⁴.

102. A hatékony verseny fenntartása és az átláthatóság biztosítása persze megkívánja egyrészt a motorkerékpár-versenyek

hatósági engedélyezésében közreműködő és azokat adott esetben felügyelő szerv, és az ilyen versenyeket szervező és értékesítő vállalkozás egyértelmű szétválasztását⁷⁵. A szétválasztás ezen elvével ellentétés, ha a szóban forgóhoz hasonló esetben egy és ugyanaz a szerv, nevezetesen az ELPA, illetve az általa megbízott ETHEAM nem csak a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezésében vesz részt, és a versenyek biztonságát felügyeli, hanem – más független vállalkozásokkal versenyezve – maga is tevékenységet végez az ilyen versenyek szervezésének és értékesítésének területén.

103. Biztosítani kell továbbá, hogy egy motorkerékpár-verseny engedélyezését kizárólag objektív és nem hátrányosan megkülönböztető kritériumok alapján lehessen megtagadni. Lehetővé kell tenni, hogy adott esetben a motorkerékpár-verseny szervezéséhez szükséges hatósági engedélyt a közreműködéssel megbízott, ELPA-hoz hasonló szerv hozzájárulása nélkül is meg lehessen kapni, ha ez a szerv a hozzájárulását önkényesen tagadja meg. Ezenkívül a kérelmezőt a kérelmet elutasító hatósági döntéssel szemben hatékony jogorvoslat is meg kell, hogy illesse⁷⁶; ez ideiglenes intézkedések elrendelését is magában foglalja⁷⁷.

71 – A torzulásmentes verseny eszméje az EK 3. cikk (3) bekezdésének g) pontjában kerül kifejezetten említésre, azonban az EK 81–89. cikkeket versenyjogi szabályainak is alapjául szolgál.

72 – A Franciaország kontra Bizottság „Távközlési végberendezések” ügyben hozott ítélet (hivatkozva az 56. lábjegyzetben) 51. pontja és a C-18/88. sz. GB-Inno-BM ügyben 1991. december 13-án hozott ítélet (EBHT 1991., I-5941. o.) 25. pontja; ugyanebben az értelemben az ERT-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 40. lábjegyzetben) 37. pontja és a Raso és társai ügyben hozott ítélet (hivatkozva az 51. lábjegyzetben) 29–31. pontjai.

73 – Ugyanebben az értelemben a Franciaország kontra Bizottság „Távközlési végberendezések” ügyben hozott ítélet (hivatkozva az 56. lábjegyzetben) 51. pontja és a GB-Inno-BM ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 72. lábjegyzetben) 25. pontja.

74 – Ezzel kapcsolatban lásd fent a jelen indítvány 90–95. pontjait.

75 – Ugyanebben az értelemben a Franciaország kontra Bizottság „Távközlési végberendezések” ügyben hozott ítélet (hivatkozva az 56. lábjegyzetben) 52. pontja és a GB-Inno-BM ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 72. lábjegyzetben) 26. pontja.

76 – Ugyanebben az értelemben az Albany-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 30. lábjegyzetben) 117. és 121. pontja; a hatékony jogorvoslattal kapcsolatban lásd még a 222/86. sz., Heylens és társai ügyben 1987. október 15-én hozott ítélet (EBHT 1987., 4097. o.) 14. és 15. pontjait és a C-432/05. sz. Unibet-ügyben 2007. március 13-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-2271. o.) 37. és 38. pontjait. Mindazonáltal a közösségi jog nem kíván meg individuális jogorvoslatot a hatósági engedélyezés pusztán *előkészítő aktsaival* szemben, mint például egy ELPA-hoz hasonló egyesület hozzájárulásának megadása vagy megtagadása (ebben az értelemben a Heylens-ügyben hozott ítélet 16. pontja).

77 – A C-213/89. sz., Factortame és társai ügyben 1990. június 19-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-2433. o.) 21. pontja; a C-226/99. sz. Siples-ügyben 2001. január 11-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-277. o.) 19. pontja és az Unibet-ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 76. lábjegyzetben) 67. pontja.

104. Bár ezzel kapcsolatban a görög kormány arra hivatkozik, hogy az ELPA – az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban foglaltakkal ellentétben – köteles megadni a motorkerékpár-verseny engedélyezéséhez szükséges hozzájárulását, ha az engedélyt szabályszerűen kérelmezték, és a vonatkozó nemzeti szabályozás szerint érvényes valamennyi feltételt teljesítették. Ezenkívül a hozzájárulás ELPA általi kifejezett vagy hallgatólagos megtagadása a Symvoulio tis Epikrateias⁷⁸ bírósági ellenőrzése alá tartozik.

105. A Bíróságnak azonban nem feladata, hogy e vitában a nemzeti jog értelmezéséről állást foglaljon. A Bíróságnak ugyanis a közösségi és nemzeti bíróságok hatáskörmegosztásának keretén belül azt az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban meghatározott ténybeli és szabályozási hátteret kell tekintetbe vennie, amelybe az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések illeszkednek⁷⁹. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat egyértelműen abból indul ki, hogy hozzájárulásának megadása során az ELPA nem esik korlátok, kötelezettségek vagy ellenőrzés alá.

106. Összességében ezért abból kell kiindulni, hogy a görög KRESZ 49. cikkében foglalthoz hasonló szabályozás nem áll összhangban az EK 86. cikk (1) bekezdésével – az EK 82. cikkkel összefüggésben –, mivel az visszaélésre indít.

2. Az EK 86. cikk (2) bekezdése szerinti kivételek

107. Végezetül annak vizsgálata maradt hátra, hogy a görög KRESZ 49. cikkében foglalthoz hasonló szabályozás az EK 86. cikk (2) bekezdése szerinti kivételek közé tartozik-e. E rendelkezés szerint az általános gazdasági érdekű szolgáltatások⁸⁰ működtetésével megbízott vállalkozások csak korlátozott mértékben tartoznak az EK-Szerződés szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá; az ilyen vállalkozások ugyanis csak akkor tartoznak a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását.

108. Az ELPA-hoz hasonló egyesület tevékenységének tekintetében két feladatkört kell megkülönböztetni: egyrészt a motorkerékpár-versenyek szervezését és értékesítését, másrészt az ilyen versenyek hatósági engedélyezésében való – a görög KRESZ 49. cikke szerinti – közreműködést.

109. Ami először is a *motorkerékpár-versenyeknek* az ELPA-hoz hasonló egyesület általi *szervezését és értékesítését* illeti, szükséges telen annak vizsgálata, hogy az EK 86. cikk (2) bekezdése értelmében vett általános gazdasági érdekű szolgáltatásról van-e szó,

⁷⁸ – Görög Államtanács.

⁷⁹ – Ezzel kapcsolatban lásd a 26. lábjegyzetben ismertetett ítélezési gyakorlatot.

⁸⁰ – Az EK 86. cikk (2) bekezdésében szintén említett jövedelemtermelő monopóliumok a szóban forgóhoz hasonló esetben nem játszanak szerepet.

amint azt a sport gazdasági jelentősége esetleg kézenfekvővé tehetné. A szóban forgó ügyben ugyanis semmilyen támpont sincs arra vonatkozóan, hogy a görög állam az ELPA-t közjogi aktus útján „bízta” volna meg sportrendezvények szervezésével és értékesítésével⁸¹. Az sem világos, hogy az ELPA-nak mennyiben lenne szüksége egy ilyen feladat ellátásához a görög KRESZ 49. cikkében foglalthoz hasonló előjogra, amely lehetővé teszi számára más vállalkozások távoltartását a piactól⁸². Mindenesetre ez az előjog konkrét formájában⁸³ – miszerint az ELPA a más vállalkozások motorkerékpár-versenyek szervezéséhez szükséges hozzájárulását korlátok, kötelezettségek vagy ellenőrzés nélkül megtagadhatja – aránytalannak tűnik.

valamely, vállalkozásként végzett gazdasági tevékenység megléte⁸⁴.

111. Ilyen körülmények között nem lehet a görög KRESZ 49. cikkéhez hasonló szabályozás igazolására az EK 86. cikk (2) bekezdésére hivatkozni.

3. Közbenső következtetés

110. Ami végül az ELPA-nak a *motorke-rékpár-versenyek hatósági engedélyezésében való közreműködését* mint olyat illeti, ennek során az egyesület már egyáltalán nem nyújt általános gazdasági érdekű szolgáltatást, hanem közhatalom gyakorlásában vesz részt. Erre az EK 86. cikk (2) bekezdése nem alkalmazható, mivel e rendelkezés alkalmazásának feltétele valamely szolgáltatás, vagyis

112. Összefoglalva:

Ellentétes az EK 82. cikkel és az EK 86. cikkel a görög KRESZ 49. cikkében foglalthoz hasonló olyan szabályozás, amely az olyan nonprofit egyesületet, amely maga is motorkerékpár-versenyeket szervez és értékesít, egyidejűleg az ilyen versenyek hatósági engedélyezésében is kizárólagos együtdöntési joggal ruhazza fel, amelynek gyakorlása során anélkül tagadhatja meg a hozzájárulását, hogy e hatáskört korlátozásoknak, kötelezettségeknek vagy ellenőrzésnek rendelnék alá.

81 – Ezzel kapcsolatban lásd a 127/73. sz., BRT és Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, „BRT II” ügyben 1974. március 27-én hozott ítélet (EBHT 1974., 313. o.) 20. pontját; a 66/85. sz., Ahmed Saeed Flugreisen és Silver Line Reisebüro ügyben 1989. április 11-én hozott ítélet (EBHT 1989., 803. o.) 55. pontját és a C-159/94. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1997. október 23-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-5815. o.) 65. pontját.

82 – Az előjog szükségességének kritériumával kapcsolatban lásd a C-320/91. sz. Corbeau-ügyben 1993. május 19-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-2533. o.) 13. és 14. pontjait; a C-157/94. sz., Bizottság kontra Hollandia ügyben 1997. október 23-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-5699. o.) 53. pontját; a C-209/98. sz. Sydhavns Sten & Grus ügyben 2000. május 23-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-3743. o.) 77. pontját és az Ambulanz Glöckner ügyben hozott ítélet (hivatkozva a 23. lábjegyzetben) 57. pontját.

83 – Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások konkrét formájára az EK 16. cikk is utal: Arról van szó, „hogy ezek a szolgáltatások olyan elvek alapján és feltételek mellett működjenek, amelyek lehetővé teszik rendeltetésük teljesítését.”

84 – A gazdasági és a közhatalmi tevékenységek közötti különbségtétel vonatkozásában lásd a 38. lábjegyzetben idézett SAT Flugesellschaft ügyben hozott ítélet 30. és 31. pontját, a Call-ügyben hozott ítélet 22. és 23. pontját, valamint a jelen indítvány 49. pontját.

VI – Véggövetkeztetések

113. A fenti indokok alapján azt javasolom, hogy a Bíróság a Dioikitiko Efeteio Athinon előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire a következő válaszokat adja:

- 1) Egy olyan nonprofit egyesület, amely nem csak a motorkerékpár-versenyek hatósági engedélyezése során rendelkezik kizárólagos együttdöntési joggal, hanem ilyen versenyeket maga is szervez, és ezzel összefüggésben szponzorálási, reklám- és biztosítási szerződéseket köt, az EK 82. cikk és az EK 86. cikk értelmében vett vállalkozásnak minősül.

A nemzeti bíróság feladata – a Bíróságnak az EK 82. cikkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának figyelembevétele mellett – annak vizsgálata, hogy ez az egyesület erőfölényben van-e, és hogy az erőfölénnyel való visszaélés alkalmas lenne-e a tagállamok közötti kereskedelem érzékelhető befolyásolására.

- 2) Ellentétes az EK 82. cikkel és az EK 86. cikkel a görög KRESZ 49. cikkében foglalthoz hasonló olyan szabályozás, amely az olyan nonprofit egyesületet, amely maga is motorkerékpár-versenyeket szervez és értékesít, egyidejűleg az ilyen versenyek hatósági engedélyezésében is kizárólagos együttdöntési joggal ruházza fel, amelynek gyakorlása során anélkül tagadhatja meg a hozzájárulását, hogy e hatáskört korlátozásoknak, kötelezettségeknek vagy ellenőrzésnek rendelnék alá.